

Силабус
навчальної дисципліни
Основи наукового мовлення та академічної культури
2025-2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» другого рівня вищої освіти

Спеціальність АЗ Початкова освіта

Галузь знань А Освіта

Рівень вищої освіти магістр

Викладач (і)	Попова Ольга Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Посилання на сайт	
Контактний тел.	066-140-23-56
Е-mail викладача:	poi2009bam@ukr.net
Графік консультацій	П'ятниця, 14.00 – 16.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	12	12	66	екзамен

Семестр: перший

Мова навчання: українська

Ключові слова: наукове мовлення, культура мови, культура наукового мовлення, науковий стиль, підстиль, академічна доброчесність, культура академічних текстів.

Мета та предмет курсу: допомогти здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти зрозуміти специфіку українського наукового мовлення; засвоїти системні знання про використання фахових термінів, розвиток традицій наукової усної та писемної комунікації; виробити вміння продукувати тексти наукових жанрів; дотримуватися академічної культури в процесі здійснення дослідницької діяльності.

Завдання курсу:

1. Засвоєння здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти знань щодо специфічних рис писемної та усної форм наукового стилю української літературної мови, основних жанрових різновидів наукового стилю; головних категорій, властивостей, структури, мовних засобів організації наукової інформації в академічному тексті; культури конспектування, анотування, реферування, редагування, перекладу наукового тексту.

2. Формування в магістрантів умінь щодо пошуку і використання необхідної інформації з лексикографічних, довідниково-енциклопедичних, наукових, навчальних, навчально-методичних видань у процесі підготовки кваліфікаційної роботи, її апробації та в подальшій професійній діяльності.

3. Розвиток у здобувачів навичок усної та письмової презентації результатів наукового дослідження українською мовою, умінь операційної обробки наукових текстів різних жанрів наукового стилю і жанрів; моделювання зв'язних наукових текстів різних жанрів, у тому числі з використанням інформаційних технологій.

4. Усвідомлення цінностей, норм і традицій академічної культури.

Компетентності та програмні результати навчання:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 4. Здатність працювати автономно.

ФК 1. Здатність реалізовувати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування системи освіти в професійній діяльності, усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

ФК 2. Здатність використовувати різні стратегії комунікації державною та іноземною мовами в професійній та науковій діяльності у сфері початкової освіти.

ФК 7. Здатність інтегрувати знання й розв'язувати складні задачі, провадити дослідження та/або інноваційну діяльність з метою розвитку нових знань та процедур у сфері початкової освіти.

ФК 8. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності, визначати індивідуальні професійні потреби та перспективи, оцінювати результати діяльності команд та колективів.

ПРН 1. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності, уміння/навички розв'язання проблем початкової освіти, необхідні для проведення досліджень

та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур.

ПРН 2. Вільно обговорювати результати професійної діяльності, досліджень та інноваційних проектів у сфері початкової освіти державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 3. Створювати інноваційне інформаційно-освітнє середовище початкової школи, адаптувати його до різних умов реалізації освітнього процесу.

ПРН 5. Здійснювати супервізію, інтервізію, надавати педагогічну, психологічну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу.

ПРН 6. Об'єктивно оцінювати результати діяльності учнів та колективів у сфері початкової освіти, проводити педагогічну експертизу, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності вчителя початкової школи

Тема 1. Теоретичні засади наукової мовної культури.

Тема 2. Науковий стиль української мови в професійному спілкуванні.

Змістовий модуль 2. Особливості усного і писемного наукового мовлення

Тема 3-4. Мовні засоби української наукової мови

Змістовий модуль 3. Культура наукового тексту

Тема 5. Наукові тексти різних жанрів: властивості і структурно-сміслові компоненти

Тема 6. Композиція писемного наукового тексту

Змістовий модуль 4. Культура усної наукової комунікації

Тема 7. Культура читання наукового тексту

Тема 8. Компресія наукового тексту

Змістовий модуль 5. Презентування наукового дослідження

Тема 9. Культура наукового виступу, наукова дискусія

Тема 10. Культура аудіювання наукового тексту. Комп'ютерна презентація наукового виступу

Змістовий модуль 6. Академічна культура – фундаментальний складник підготовки майбутніх учителів початкової школи

Тема 11. Академічна культура – основа дослідницького навчання в університеті

Тема 12. Академічна культура у вимірах культурно-освітнього діалогу особистостей

Методи навчання:

Практичні заняття; презентації, навчальні дискусії; інтерактивні бесіди; інформаційно-комунікаційні технології. Під час підготовки до занять здобувачі вищої освіти розвиватимуть навички самостійного навчання, швидкого критичного читання, синтезу та аналітичного мислення

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): дотримання норм законодавства України щодо академічної доброчесності, активна участь на заняттях, своєчасне виконання завдань аудиторних занять та самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: аудиторії з мультимедійним забезпеченням.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінка здобувача вищої освіти формується таким чином:

- виконання практичних ситуативних завдань – 60 балів (30 максимум на практичних заняттях і 30 – самостійна робота) ;
- екзамен у вигляді тестування – 40 балів.

Список рекомендованих джерел

Основна

1. Колоїз Ж. В. Українська наукова мова : [практикум]. Кривий Ріг : КДПУ, 2017. 135 с.
2. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності / упорядники матеріалів: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв ; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 2019. 41 с.
3. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності : Затверджено Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 року, Протокол № 11 / НАЗЯВО. 2019. 24 с.
4. Семенов О. М., Вовк М. П. Академічна культура дослідника в освітньокультурному просторі університету. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с.
5. Семенов О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 284 с.
6. Фініков Т. В. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Київ, 2016. С. 9-36. URL: http://www.edupolicy.org.ua/_dx/assets/images/Kniga160514_web.pdf (дата звернення 01.08.2021)

Допоміжна

1. Академічна доброчесність: виклики сучасності. Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 1-13.10.2018). Варшава, 2018. 162 с.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344с.
3. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови : навч посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 256с.
4. Голик С. В. Науковий дискурс : основні напрями дослідження. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2016. Вип. 14.С. 45–49.
5. Горошкіна О. М., Шутова Л. І. Науковий текст: особливості мови та стилю : навч.-метод. посіб. Луганськ : Світанок, 2013. 138 с.
6. Добко Т. Академічна культура, як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії. *Університетська автономія*. Київ : Дух і Літера, 2018. С. 93–102.

7. Забіяка І.М. Теоретичні аспекти формування академічної культури студентів в умовах сучасного університету. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51 (104). С. 144–150.
8. Кравченко О.В. Культурологія у вимірах традицій академічної культури. *Культура України*. 2013. Вип. 42. С. 439–450.
9. Левченко О. Науковий стиль: культура мовлення : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. 204 с.
10. Малогулко Ю. В., Затхей М. В. Проблеми академічної доброчесності в вищих навчальних закладах. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvr/all-hcvr-2018/paper/viewFile/3857/3456> (дата звернення 01.08.2024)
11. Мацько Л. І., Денискіна Г. О. Українська наукова мова (теорія і практика) : навч. посіб. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 272 с.
12. Основи культури наукового мовлення : навч.-метод. посіб. / уклад. І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева / за заг. ред. І. М. Плотницької. Київ : НАДУ, 2018. 80 с.
13. Пак І. В., Артёмов П. М. Академічна нечесність як елемент академічної культури українського студентства: результати емпіричних 18 досліджень. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2016. Вип. 37. С. 234-240.
14. Пак І. В. Академічна культура: деякі аспекти соціологічної інтерпретації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2017. Вип. 39. С. 323-327.
15. Пак І. В. Пізнавальний потенціал практичної парадигми в дослідженні академічної культури. *Український соціум*. 2023. № 4 (67). С. 103-112.
16. Пак І. В. Академічна культура українського студентства: фактори формування та особливості прояву : дис. ... канд. соціологічних наук : 22.00.04. Харків, 2019. 251 с.
17. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с.
18. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project). 2018. URL: <https://saiup.org.ua> (дата звернення 01.08.2021).
19. Ромакін В. В. Мотивації, переконання та поведінка українських і американських студентів бакалаврату щодо норм академічної культури. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Педагогіка*. 2018. Вип. 123. Т. 136. С. 34–41.

20. Селігей П. О. Мовна свідомість : структура, типологія, виховання. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. 118 с.
21. Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2004. 216с.
22. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.
23. Умберто Еко. Як написати дипломну роботу: гуманітарні науки / пер. за ред. О.Глотова. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 224 с.
24. Хоружий Г.Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2012. 320 с.
25. Шепітько С. В. Науковий via академічний дискурс : питання типології. *Вісник ХНУ*. 2014. № 11. С. 76–78.
26. Яхонтова Т. В. Лінгвістична генологія наукової комунікації : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 420 с

Словники

1. Білоус М., Сербенська О. Екологія українського слова. Практичний словник-довідник. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 88 с.
2. Бук С. 3000 найчастотніших слів наукового стилю сучасної української мови / наук. ред. Ф. С. Бацевич. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 192 с.
3. Практичний словничок нормативних висловів / упоряд. О. Сербенська. Львів : НТШ, 2002. 35с.
4. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
5. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. Київ : Знання, 2004. 367 с.
6. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. 87 с.
7. Українська мова. Енциклопедія / НАН України; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови / В.М. Русанівський (голова ред. кол.). 2. вид., випр. і доп. Київ : Видавництво «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. 824 с.
8. Фразеологічний словник української мови. У 2-х книгах. 2-е вид. Київ : Наукова думка, 1999.
9. Шевчук С. В. Разом, окремо, через дефіс. А–Я: Орфографічний словник: 32000 слів: Найуживаніші слова і словосполучення. Найновіші запозичення. Спеціальна різногалузева термінологічна лексика. Київ : А.С.К., 2006. 416 с.

Інтернет-ресурси

1. <https://bdpu.org.ua/>
2. <http://www.lib.ua-ru.net>
3. 4 <http://ua-referat.com>
4. <http://www.ukr-in-school.edu-ua.net>
5. Мова.info: про українську мову, лінгвістику і не тільки: www.mova.info
6. Нова мова: проект розвитку української мови: www.novamova.com.ua
7. Український правопис: www.pravopys.net
8. Словники он-лайн: www.rozum.org.ua
9. <http://textbooks.net.ua>
10. <http://litmisto.org.ua>
11. Нова українська школа: <https://nus.org.ua/>
12. <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
13. <http://chak-chy-pravylnno-my-hovorymo.wikidot.com/>
14. <http://kultura-movy.wikidot.com/>
15. <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/>